

جملات پرسشی یا ادات استفهام از جمله ابزارهای زبانی هستند که برای پرسش به کار می‌روند.^۱ رسم بر این است که هنگام نوشتن، در آخر جمله پرسشی علامت پرسش (?) قرار می‌دهند؛ استفهام، اصطلاحی است به معنای پرسیدن، طلب خبر یا طلب فهم نسبت به شیء مجهول یا مشکوک است.^۲ به دو طریق می‌توان جمله را به صورت پرسشی درآورد:

۱. با تغییر آهنگ کلام،

۲. با آوردن یکی از ابزارهای استفهام.^۳

با توجه به این نگرش دو نوع جمله پرسشی داریم که عبارتند از: جملات پرسشی با کلمه پرسشی که در آن‌ها از کلمات پرسشی استفاده شده است؛ مانند: کجا، کی، چه، چرا، چند، چطور، چگونه، چه کسی و ...؟ پرسش‌واژه‌ها را کلمات پرسشی ضمیری خوانده‌اند و برخی دیگر پرسش‌واژه‌ها را با عنوان ادوات استفهام آورده‌اند. خبر داری که سیاحان افلاک//چرا گردند گرد کعبه خاک؟!^۴

- جملات پرسشی بدون کلمه پرسشی که در آن‌ها نیازی به حضور ادوات پرسشی نیست و آهنگ پرسشی گوینده در ادای جملات کافی است؛ مانند: این کتاب مال شماست؟ واژگان پرسشی را می‌توان بر اساس نقش فاعل، قیده‌های زمان و مکان مورد پرسش قرار داد.
- سوال درباره فاعل: چه کسی به تو این کتاب را داد؟ معلم. این چه چیزی است؟ این چیه؟ این یک موبایل است.
- سوال درباره مفعول غیر مستقیم: با استفاده از واژه پرسشی چه کسی را/که را؟ می‌توان مفعول مستقیم را مورد سوال قرار داد. تو کتاب را به چه کسی دادی؟ به دوست‌پسرم. شما چه کسی را دیدید؟ مربی‌مان را.
- سوال درباره مالکیت: این ماشین برای چه کسی است؟ این ماشین سلمان است. با استفاده از واژه پرسشی: برای چه کسی/مال که؟ می‌توان عبارت ملکی را مورد سوال قرار داد و از مالک یا دارنده یک شیء یا فرد اطلاع پیدا کرد.

^۱ ادوات پرسش یا ادوات استفهام، کلماتی هستند که برای سوال و پرسش بکار می‌روند. ادوات به کلمه‌ای گفته می‌شود که به تنهایی معنی مستقلی ندارد و معنی آن در کنار کلمه‌ای دیگر مشخص می‌شود مانند: بر، از، که.

^۲ چرا؟ که در مورد علت و سبب است: دوستان عیب‌کنند که چرا دل بتو دادم/ باید اول به گفتن که چنین خوب چرایی؟ استفهام، اصطلاحی در دستور زبان عربی به معنای پرسیدن، طلب خبر یا ایضاح کردن می‌باشد. استفهام طلب فهم نسبت به شیء مجهول یا مشکوک است. اصل در استفهام، طلب فهم و کسب خبر است، و در مواردی، از صورت حقیقی خود خارج می‌شود و برای مقاصد دیگر به کار می‌رود. استفهام به معنای استخبار قبل از استفهام است؛ یعنی اگر مطلب خوب فهمیده نشود، برای روشن شدن، استفهام به کار می‌رود. سیوطی، عبدالرحمان بن ابی بکر، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۳، ص ۲۶۷ و زرکشی، محمد بن بهادر، البرهان فی علوم القرآن (باحاشیه)، ج ۲، ص ۳۲۷-۳۲۶.

^۳ ابزارهای استفهام در جمله خبری، که در این حالت نیز ترتیب جمله حفظ خواهد شد برای جملات پرسشی در زبان فارسی. پرسش ممکن است درباره یک گزارش، یا یکی از ارکان کلام، یا یکی از قیود جمله باشد. و آن «طلب حصول صورت شیء در ذهن» است.

۴. ر.ک؛ احمدی گیوی و انوری، ۱۳۶۸: ۲۴۴-۲۴۵.

- سوال درباره مکان: ایستگاه قطار کجاست؟ درست در آن گوشه. شما به کجا می‌روید؟ ما به ایستگاه قطار می‌رویم. اهل کجا هستی؟ من اهل قم هستم. برای آگاهی از مکان یک عبارت می‌توان با توجه به محتوای عبارت و همچنین فعلیتی که مورد سوال قرار گرفته است از واژگان پرسشی: کجا؟ به کجا؟ اهل کجا/از کجا؟ استفاده کرد.
  - سوال درباره زمان: شما چه موقع صبحانه خوردید؟ ساعت ۷. واژه پرسشی چه موقع/کی؟ نیز برای آگاهی از زمان وقوع یک فعالیت مورد استفاده قرار می‌گیرد.
  - سوال درباره حالت و قید: طوری؟ خوب. برای آگاهی از چگونگی انجام یک فعالیت و یا مورد سوال قرار دادن حالت یک پدیده می‌توان از واژه پرسشی: چگونه/چطور؟ استفاده کرد.
  - سوال درباره علت: چرا تو اینقدر دیر آمدی؟ چون قطار تاخیر داشت.
  - واژگان پرسشی: چرا/چطور/چگونه؟ نیز برای آگاهی از چرایی و علت یک پدیده مورد استفاده قرار می‌گیرند.
  - سوال درباره دلیل یک اقدام: برای چه می‌خواهی کاراته یاد بگیری؟ تا از خودم دفاع بکنم. از واژه پرسشی: برای چی؟ نیز برای آگاهی از علت انجام گرفتن یک فعالیت استفاده می‌گردد.
  - سوال گزینشی: کدام ماشین را بیشتر دوست داری؟ قرمز را. از واژه پرسشی: کدام؟ برای مورد گزینش قرار دادن و جدا کردن یک پدیده از دیگر موارد استفاده می‌گردد.
  - جملات سوالی به همراه حرف اضافه: استفاده از حروف اضافه محاوره‌ای است و در زبان معیار بهتر است که از حروف اضافه استفاده بشود. من با چه چیزی می‌توانم کمک بکنم؟^۵
- واژگان پرسشی به طور معمول در ابتدای جمله قرار می‌گیرند و پس از آن‌ها فعل صرف‌شده و دیگر اعضای جمله می‌آیند، مانند:

۱- چرا لكلك موقع خواب يك پایش را بالا می‌گیرد؟
ج- چون اگر هر دو را بگیرد، می‌افتد!

۲- چرا دود از دودکش بالا می‌رود؟
ج- چون ظاهراً چاره دیگری ندارد!

۳- چرا ما نمی‌تواند به مسافرت برود؟
ج- چون دست ندارد که برای خداحافظی تکان دهد!

۴- چرا دوچرخه خودش نمی‌تواند بایستد؟
ج- چون خیلی خسته است!

۵- چرا ما کنار دریا می‌رویم؟

^۵. دانشنامه بزرگ اسلامی، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی، برگرفته از مقاله «استفهام»، فرهنگ‌نامه اصول فقه، تدوین توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، ص ۱۸۹، برگرفته از مقاله «استفهام». فرهنگ‌نامه علوم قرآنی، برگرفته از مقاله «استفهام».

ج- چون دریا پیش ما نمی آید

۶- چرا پرندگان در فصل سرما پرواز میکنند
ج- چون پیاده نمی توانند بروند

۷- چرا فیل نمی تواند دو چرخه سواری کند؟
ج- چون انگشت شست ندارد که زنگ بزند!

۸- چرا فیل رو به سر بازی نمی برند؟
ج- چون کف پایش صاف است.

۹- چرا فیل از «سوراخ سوزن» رد نمی شه؟
ج- برای اینکه ته دمش «گره» داره!

۱۰- چرا عنکبوت تار می تند
ج- چون بلد نیست ببافد

۱۱- چرا ماهی با چشم باز می خوابد
ج- چون پلک ندارد

چرا در بینی مو وجود دارد
ج- هوا را صاف می کند و از ذرات غبار جلوگیری می کند

چرا در قرآن کلمات متشابه وجود دارد
ج- برای امتحان و آزمایش جهت بحث و فهم عمیق در علوم قرآن

- چرا مردم حق انتخاب امام را ندارند؟
حضرت مهدی (عج) در پاسخ کسی که پرسید: چرا مردم حق انتخاب امام را ندارند؟ فرمودند:
حضرت موسی (ع) که هفتاد نفر را انتخاب کرد معلوم شد لایق نبودند پس وقتی انتخاب شدگان پیامبری مثل موسی منحرف شدند انتخاب شدگان مردم عادی معلومه!

چرا به امام کاظم (ع) (ابا الحسن ماضی) میگویند
ج- این تعبیر را معاصرین امام رضا (ع) به کار برده اند یعنی ابا الحسن معاصر امام رضا (ع)
منظور ما نبوده بلکه مراد امام کاظم (ع) است.

پیمان حلف الفضول چیست چرا به این نام معروف شد؟
ج- حلف به معنای قسم - فضول یعنی فضل ها. در زمان جاهلیت سه نفر باهم سوگند خوردند که ناظر شهر مکه بوده و از مظلومین ستمدیدگان حمایت نمایند و چون این سه نفر در (فضل) مشترکند به این نام معروف شد. ۱. فضیل بن حرث، ۲. فضیل بن وداعه و ۳. مُفضل.

چرا قبر امام علی (ع) برای مدتی مخفی ماند؟
ج- زیرا حضرت (ع) دشمنان کینه توز فراوانی داشت خصوصاً بنی اُمیه و خوارج که احتمال نبش قبر حضرت (ع) در میان بود.

چرا حضرت زهرا را شبانه دفن کردند؟
ج- چون وصیت خود حضرت بود.

۷- چرا قبر حضرت زهرا (س) مخفی است؟
ج- برای این که سندی باشد برای مظلومیت او و حضرت علی (ع) برای این که قبر او شناخته نشود. طرف قبر او ۷ قبر وبه روایتی ۴۰ قبر دیگر ساخت. (نیازمند منبع)

- چرا قبر امام شش گوشه دارد؟
ج- چون بدن علی اکبر در کنار پدرش دفن شده است. (نیازمند منبع)

چرا به امام چهارم، سجاد می گویند؟
ج- چون هروقت کار نیکی انجام می داد یا نعمتی را یاد آور می شد، سجده می کردند.

چرا به امام ششم صادق می گویند؟
ج- پیامبر فرموده لقب امام ششم را صادق بگذارید. به خاطر این که با پنجمین فرزند او که نامش جعفر بوده مشتبه نشود. زیرا او به دروغ ادعای امامت می کند لذا به او لقب کذاب می دهند.

چرا امام حسن عسکری (ع) شدیداً تحت مراقبت دستگاه خلافت وقت بود؟
ج- چون شایع شده بود که از او فرزندی متولد شده و زمانی ظهور کرده و علیه ستمگران قیام نموده و آنها را نابود میکند.

چرا عبدالله در کربلا حضور نداشت؟
ج- چون نابینا بود. و امام اورامعذور داشت. (عبدالله بن جعفر طیار پسر عموی حضرت زینب (س) جعفر هم برادر بزرگ تر امام علی (ع) بود.)

چرا شخصی که وضویش باطل بوده و با آن نماز خوانده نمازش صحیح است؟ چون حکم وضویش حکم وضوی باطل را ندارد.

چرا تسبیحات اربعه را اربعه می گویند؟
ج- چون ذکر ۴ گانه است: تسبیح-، تحلیل، تکبیر و تحمید.

چرا برق آسمان قبل از صدای رعد می آید؟
ج- زیرا نور از صدا سرعشش بیشتر است

چرا عاقل کند کاری که باز آرد پشیمانی؟
در کارها باید آینده نگر و محتاط بود.

۱- چرا باید تقلید کرد
ج- چون کارشناس دین نیستیم

۲- چرا باید نماز بخوانیم
ج- دوری از فحشاء و منکر. آیه ۴۵ عنکبوت: إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

۳- چرا باید روزه بگیریم
ج- تقوا و پرهیزکاری. آیه ۱۸۳ سوره بقره: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

۴- چرا باید جهاد کنیم
- نابود ساختن شرك. آیه ۱۹۳ بقره: وَ قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً
- ترساندن دشمنان اسلام. آیه ۶۰ انفال: وَ أَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ
- حفظ مراکز عبادی. ۴۰ حج: وَ لَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ ... كَثِيرًا

۵- چرا مرگ بر آمریکا می گوئیم
ج- به خاطر تبری

۶- چرا باید از کفار برائت و بیزارى بجوئیم
ج- به خاطر تبری

۷- چرا باید راستگو باشیم
ج- تا مردم نسبت بهم بی اعتماد نشوند

۸- چرا باید به امانت وفادار باشیم
ج-

۹- چرا نماز مسافر شکسته است
ج- به خاطر تعبد و دستور

۱۰- چرا باید مالی را که پیدا کنیم به صاحبش برسانیم
ج-

۱۱- چرا نگاه به نامحرم حرام است
ج-

۱۲- چرا زن باید حتی در خانه در حال نماز تمام بدنش پوشانده باشد
ج-

۱۳- چرا دزدی حرام است
ج-

۱۴- چرا باید نماز را به جماعت بخوانیم
ج-

۱۵- چرا باید امر به معروف کنیم
ج-

۱۶- نجاست خون بیشتر است یا بول؟ چرا
ج- بول، چون کمتر از درهم در نماز بخشیده نشده

۱۷- چرا حجاب بر زنان واجب است
- چون فرمان خداست و باید از او اطاعت
- برای جلوگیری از بی بند و باری و آلوده شدن اجتماع
- برای استحکام پیوند خانواده و حفظ کانون مهر و وفا
- برای حفظ پاکی فرد - خانواده و اجتماع
- برای حفظ ارزش و احترام زن و مصونیت از اذیت و آزار هوسرانان

۱۸- چرا باید عبادت کنیم؟
ج- رسیدن به سعادت و خداوند هم پادشاهای عظیم به ما عنایت می کند

۱۹- چرا هر روز عاشورا و همه جا کربلاست
ج- زیرا هر روز ستمگران توطئه و مقدمه چینی می کنند و در همه جا جنگ حق و باطل ادامه دارد

۲۰- چرا خداوند به انسان چشم داد
ج- برای این که بوسیله آن چیزهای خوب را ببیند نه صحنه های ناروا را

۲۱- چرا کربلا را کربلا خوانده اند
ج- زیرا به معنای کرب و بلا است یعنی غم و اندوه

۲۲- چرا خدا به ما دوتا گوش داده و يك زبان
ج- دوتا بشنو یکی بگو

۲۳- چرا امام جمعه در خطبه های نماز جمعه اسلحه بدست می گیرد
ج- برای آمادگی و به دشمنان داخل و خارجی بفهمان ما همیشه آماده ایم

۲۴- چرا فلسطین اشغال شد
ج- چون فلسطین در قلب کشورهای اسلامی قرار دارد و آمریکا و انگلیس برای نابودن کردن مسلمانان و از بین بردن وحدتشان فلسطین را گرفته اند

۲۵- چرا شهیدان زنده اند
ج- چون از خون با برکت آن جامعه و اسلام زنده است

۲۶- چرا باید در درس خواندن کوشا باشیم
ج- چون با درس خواندن می توانیم کشورمان را به استقلال واقعی برسانیم

۲۷- چرا امامان را شهید کردند
ج- چون تابع زور و ظلم نمی شدند و در مقابل ظلم قیام می کردند

۲۸- چرا انسان روز پنج شنبه خوشحال و عصر جمعه ناراحت است
ج-

۲۹- چرا باید از خدا تشکر کنیم
ج- چون به ما نعمت داده است. آیه ۱۸ نحل: وَ إِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا

۳۰- چرا خداوند به انسان زبان داد
ج- برای این که به وسیله آن سخنان نیک بگوید

۳۱- چرا انقلاب اسلامی ایران پیروز شد
ج- به خاطر: ۱. ایمان به خدا، ۲. رهبری قاطع و ۳. وحدت مردم

۳۲- چرا ربا حرام است

ج- چون از دسترنج بیچارگان، مستکبرین بوجود می آیند که به کسی رحم نمی کنند

۳۳- چرا امام کاظم (ع) سال ها در زندان بود.

ج- چون هارون نمی دانست پایگاه مردمی امام باعث می شود حکومتش به خطر بیفتد

۳۴- چرا دشمنان اسلام فحشاء و منکر را رواج می دهند

ج- چون می دانند حکومت آنها مانند خفاش در تاریکی و فساد امکان پذیر است

۳۵- چرا آمریکا شیطان بزرگ است

ج- چون تمام نقشه ها در آنجا طرح ریزی می شود و در کشورهای ضعیف پیاده می شود

۳۶- چرا آیت الله خامنه ای رهبر شد

ج- چون لیاقت رهبری را داشت و تمام شرایط رهبری در او جمع بود.

۳۷- چرا مسجد سنجر است

ج- چون در صدر اسلام کارهای مهم در مساجد انجام می گرفت و مسجد بهترین پایگاه برای تشکیل بسیج مسلمین می باشد

۳۸- چرا باید نماز خواند

ج- چون بوسیله نماز بخدا نزدیک می شویم و برای جنگ با شیطان آماده می شویم

۳۹- چرا نباید غذای حرام خورد

ج- زیرا اگر به ماشین بجای بنزین نفت بریزیم خراب می شود و راه نمی رود و انسان هم با غذای حرام بسوی خدا نمی رود

۴۰- چرا امام حسین (ع) با یزید دست بیعت نداد

ج- زیرا در اسلام تعظیم در مقابل ستمگران حرام است و باید مبارزه کرد

۴۱- چرا مسخره و غیبت حرام است

ج- چون باعث می شود يك مسلمان دلش بشکند و وحدت مسلمین از بین می رود

۴۲- چرا احترام به معلم و پدر و مادر واجب است

ج- زیرا برای بزرگ کردن و تربیت ما خیلی تلاش و کوشش نموده اند

۴۳- چرا مرد دو برابر زن ارث می برد

ج- زیرا برای زن جهاد و تأمین معاش خانواده و مهریه بر شوهر واجب نیست ولی برای مرد اینها واجب است پس دو برابر زن ارث می برد.

۴۴- چرا ماهی با چشم باز می خوابد

ج- چون پلك ندارد

۴۵- چرا اجسان سنگین هستند

ج- به خاطر جاذبه زمین

۴۶- چرا برق آسمان قبل از صدای رعد می آید

ج- زیرا سرعت نور سرعتش را صدا بیشتر است

۴۷- چرا خداوند به انسان گوش داد

ج- برای این که سخنان نیک را بشنود

۴۸- چرا چشم انسان به صورت گرد مانند چشم حیوانات نیست بلکه بصورت بادامی می شود

ج- به خاطر زیبایی صورت و دارو ریختن و سرمه کشیدن

۴۹- چرا سوره بقره به این نام خوانده می شود

ج- به جهت قصه گاوی که بنی اسرائیل مأمور به ذبح آن شدند

۵۰- چرا سوره توبه بسم الله ندارد

ج- به خاطر شروع سوره با برائت از کفار و اعلان جنگ علیه آنها

۵۱- چرا در زمان حضرت موسی علیه السلام ، یهود را به بنی اسرائیل نامیدند

ج- چون آن ها از نسل فرزندان حضرت یعقوب علیه السلام بودند و یعقوب در زبان عبری یعنی اسرائیل

۵۲- چرا حضرت عیسی علیه السلام به روح الله لقب گرفته است

ج- چون خداوند در قرآن آیه ۱۲ سوره تحریم فرموده : در او از روح خود دمیدم

۵۳- چرا مسیحیان به نصاری نامیده می شوند

ج- چون نسب به شهر – الناصر – که مسیح در آنجا بزرگ شده

۵۴- چرا شراب را مادر همه پلیدی ها می دانند

ج- زیرا شراب مال و سلامتی و عقل انسان را از بین می برد

۵۵- چرا خوارج به این اسم نام گرفته اند

ج- زیرا بر علیه امام خروج کرده و با او به مخالفت برخاستند

۵۶- چرا پسر نوح (کنعان) غرق شد

ج- زیرا به خدا ایمان نیاورد و از پدرش پیروی نکرد

۵۷- چرا خداوند روز بدر را روز فرقان نامید
ج- زیرا آن روز بین اهل حق و باطل و شرک و ایمان جدایی انداخت

۵۸- چرا قرآن بر پیامبر نازل شد
ج- به خاطر هدایت و راهنمایی مردم

۵۹- چرا خداوند به انسان عقل داد
ج- به خاطر تفکر سالم و معرفت خداوند

۶۰- چرا به خانه کعبه بیت الحرام می گویند؟
ج- زیرا ورود مشرکان به این خانه حرام است و به همین دلیل به صحن اطراف خانه کعبه نیز مسجد الحرام می گویند

۶۱- چرا خداوند وقت قیامت را مخفی کرده است
ج- زیرا عمل مردم مستمر و دائمی باشد و اعمال نیک انجام بدهند

۶۲- چرا مسلمانان از مکه به مدینه هجرت کردند
ج- به خاطر آزار و اذیت مشرکان

۶۳- چرا خداوند رسولان را می فرستد
ج- به خاطر بشارت و بیم دادن

۶۴- چرا ابرهه به کعبه حمله کرد
ج- چون موفق به انصراف مردم از جانب کعبه نشد

۶۵- چرا سپاه ابرهه را اصحاب فیل نامگذاری کرده اند
ج- چون فیلهای آنان مقدم بر ما بقی لشکر بودند

۶۶- چرا اصحاب فیل به سوی مکه روان شد
ج- برای خراب کردن کعبه

۶۷- چرا جنگ تبوک را به جنگ سخت نامگذاری کرده اند
ج- چون در خشکسالی بود و مسلمانان احتیاج شدید داشتند

۶۸- چرا ابلیس به آدم سجده نکرد
ج- به خاطر تکبر و غرور و خودبرتتری و معتقد بود که او از آدم برتر است

۶۹- چرا نباید نام امام عصر (م ح م د) را ببریم

ج- امام عصر (ع): ملعون من سماني في محفل من الناس؛ کسی که در بين مردم نام مرا ببرد ملعون است

آب را مانند کدام حيوان بايد خورد چرا؟
ج- الاغ

چرا نبايد در بين غذا آب نوشيد
ج- چون باعث می شود هضم غذا دچار مشکل شود

چرا امام علی (ع) بايد درد دلش را با چاه بگويد؟
چون می پرسيدند: تعداد موهای سر من چندتا است!

چرا در اين آيه خدا می گويد به امر ما کشتی ها به حرکت در می آیند: لَتَجْرِي الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِه؟ ج ۱-
چون تا خدا نخواهد هيچ جنبنده ای در روی زمین تکان نمی خورد همه چیز به اراده اوست و ج ۲-
خداست که موج می فرستد و دريا را به حرکت در می آورد تا کشتی ها به حرکت دربیاد. کشتی های بادی اينطور بودند.

حسني املاء نوشت همه رو غلط نوشت ولی ۲۰ گرفت چرا
ج- ولی ۲۰ گرفت

تخم مرغی را زدم زمین شکست چرا؟
ج- چون زمین شکستنی نیست

۷- مردی به قصابی رفت باران آمد ولی خیس نشد چرا
ج- باران نیامد بلکه همراه ران آمد

احمد از طبقه سوم افتاد پایین ولی نمرد چرا
ج- احمد مرد ولی ولی نمرد

شخصی با يك چتر بالای کوه رفت وقتی بالای کوه رسید تمام لباسهایش خیس شده بود، چرا ؟
ج- چتر بسته بود

